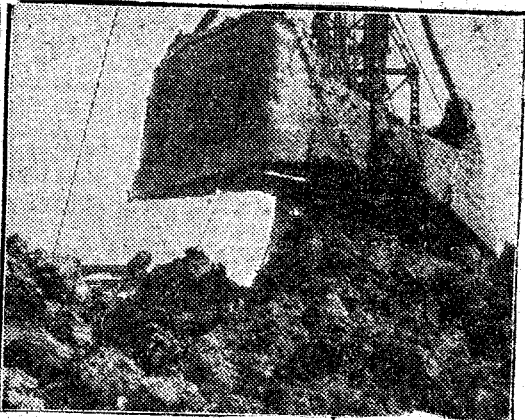


Doch, zoo we 't nog niet wisten, dan leeren we van „Wij bouwen”, dat Ivens de beweging noodig heeft, hij zoekt het rhythme van machines, het regelmatig keeren en wenden, rijzen en dalen van onderdeelen op. En zoo werd daardoor het laatste deel van „Wij bouwen”, dat van de Zuiderzeewerken, mede door de strakke, juiste montage tot een buitengewoon mooi stuk werk.

Er zit een sterke, innerlijke spanning in deze film die zoo'n schitterend voorbeeld is van hoe een kunstenaar zulke doodgewone, alledaagsche dingen als bouwen en zandstorten kan uitbeelden, hoe hij de ziel, het karakter van dit werk weer kan geven.

Van de Zuiderzeewerken heeft Ivens apart



Joris Ivens werkt.

nog een film gemaakt, die vijf acten lang is, uitvoeriger beelden geeft van het geweldige werk, daardoor niet zóó sterk van conceptie vermocht te zijn, als het kortere slot van „Wij bouwen”. Ivens loopt vaak kans zich in het detail te verliezen, maar daar het nimmer stoort, doet het aan het geheele werk weinig af. Men behoeft ook niet te verwachten, dat al het werk zoo zuiver zal zijn als „Heien”.

We krijgen hier de verschillende onderdeelen van het werk te zien, den sluizenbouw bij Den Oever, het maken en versleepen van zinkstukken, het leggen van kraagmatten, alles met het oog van den cineast gezien. Doch als Ivens dan gaat werken bij de lompe baggermolens die traagzaam ploeteren, bij de monsterachtige grijpers die open gaan als geweldige muilen, die bruut hopen in kleimassa's, meedooogenloos sluiten en dan plots snel wegwenken om al het zand of de klei uit te braken in het wild schuimende en heftig opstuwende klotsende water, — zie dan kan Ivens zijn kracht ontplooiën, dan groeit er een climax in zijn werk, die groeien blijft bij het regelmatig zwenken van de gigantische armen van kranen en grijpers, bij het snel stroomende water tusschen de twee einden van den dijk die elkaar steeds meer naderen, bij den strijd tusschen water en klei, — je voelt het grootsche in dit ingenieurswerk, beleeft de sensatie van het nauwer worden van het gat, ziet hoe brokken klei blijven liggen, hoe 't water wijkt en klotzen gaat tegen den dijk, die 't eerste stuk afsluit. Wondermooi heeft Ivens het staag, volhardend doorwerken hier tot uiting gebracht in scènes van draaiende kranen en happende grijpers, regelmatig, sterk rhytmisch be-  
wegend.

Wij moeten Joris Ivens dankbaar zijn.

De film van den aanleg van een mijn-spoorweg in het Limburgsche heuvelland gaf Ivens gelegenheid treinen en menschen te filmen, is heel goed van beeldverdeling en keurig van montage.

Jan Hin maakte, zooals gezegd, onder Ivens' leiding twee korte filmpjes „Timmerfabriek” en „Steenhouwerij” waarvan de laatste verrassend goed is, sterk van rhythme, van licht en donker-werking vooral aan het slot.

Zoo plotseling is Joris Ivens de jonge Amsterdammer met zulk schitterend werk voor den dag gekomen, dat we de betekenis van dit feit misschien nog niet genoeg begrijpen. Maar zeker is het, dat hier iets groots tot stand gebracht werd.

C. G. B.

## De weg naar het hart der massa gevonden.

De polderjongens in extase. —  
Utrecht meegeslept in een grootsche ovatie.

★ Sinoo, de geestdriftige, had zulke juichkreten geslaakt over het succes van Joris Ivens' film „Wij Bouwen”, dat ik niet langer kon thuis blijven en zelf moest constateeren, hoe de menschen, voor wie de film gemaakt is, er op reageeren.

„Kom kijken, man! 't Is reusachtig...! Nee, verzin nou geen smoes, ga nou mee naar Utrecht en luister eens, hoe prachtig onze jongens die film vinden!”

Men zou een Nurksche Pieter Stastok moeten zijn, om deze hartekreten te kunnen weerstaan.

Sinoo voelt Ivens' film als een stuk van hemzelf. Dat klinkt op het eerste gehoor een tikje verwaand, maar het is toch zoo. Hij heeft er nachten niet van kunnen slapen en ziet zelfs nu nog de beelden voor zijn oogen trillen, wanneer hij door aangename dromen gestreeld wordt. Men moet niet vergeten, dat hij tegenover zijn bondsbestuur de verantwoordelijkheid droeg voor een daad, die haar weerga nog niet in de arbeidersbeweging had gevonden. Hij is het geweest, die Ivens een soort privaates in bouwbaarheid gaf, die met hem den steiger optrok en door de klei van de Zuiderzeewerken baggerde. Toen de première ging, had Sinoo filmdoek-koorts. En toen de vertooning een geweldig succes bleek, moet er wel een pak van zijn hart gevallen zijn. Hij straalde!

Onmiddellijk is hij met de film op stap gegaan. Deze week werd zij reeds vertoond in Hattem, Heerlen en Utrecht.

De eerste twee plaatsen waren overweldigend. „Je had er bij moeten zijn, man!” vertelde Sinoo. „Die Hattemsche polderjongens, nog niet verknoeid door allerlei filmrommel uit Amerika, hebben Ivens' werk gevoeld als een openbaring. Zij vulden de zaal tot in de uiterste hoeken en hebben 3800 meter film genoten alsof zij kinderen en geen knokige, rauwe gasten waren, van wie men zoo graag beweert, dat zij ruw en onvatbaar voor fijne indrukken zijn.

### De pianist vergat te spelen!

Als ik je alleen maar vertel, dat de pianist, die de film moest begeleiden, al gauw zóó door het vertoende geboeid was, dat hij zijn piano en alles vergat en even gespannen als de anderen bleef kijken zonder de toetsen aan te raken, dan kan je nagaan, hoeveel suggestieve kracht er van „Wij Bouwen” uitgaat.

Maar het mooiste was, dat niemand het achterwege blijven van de muzikale illustratie opmerkte! De jongens zagen slechts film en hoorden niets. Pas op het allerlaatste oogenblik ontdekte een van hen, dat de piano al dien tijd gezwegen had.

Is er mooier „kritiek” denkbaar?

De polderjongens beleefden de film in al haar verschillende stemmingen. Als er geschaft werd en er een paar etende arbeiders op het doek kwamen, daverde hun bulderende lach door het lokaal. Zij schaterden bij het zien van den jeugd-dag. Herkenden zij een paar van hun kameraden, dan klonken de bijnamen van de betrokken personen uit hun monden en werden er de noodige moppen getapt.

Maar bij de serieuze gedeelten zwegen zij. Onbewust kwamen die stoere knapen onder den indruk van hun eigen arbeid en van de schoonheid, die Ivens daarin ontdekte. Voor het eerst zagen zij zich zelf pas goed!

Heel tragisch was het, toen er een jonge, fiksche arbeider op het doek kwam, die kort geleden gestorven was. Toen was het even tastbaar stil in de ruimte.....

Heerlen was ook voortreffelijk. Daar zaten veel vrouwen in de zaal en zij kregen de tranen

in de oogen. Is het niet geweldig, dat een zakelijke, dokumentaire film deze ontroering te weeg kan brengen? Die menschen zijn op kunstgebied volslagen leeken en zouden met geen mogelijkheid kunnen zeggen, wa a r o m zij een prop in hun keel kregen. Maar juist daarom is hun eerlijk, spontaan oordeel van zóó veel waarde. Ook hier geldt het, dat den kindkens gegeven is, wat aan de schriftgeleerden werd onthouden. Als bij intuïtie heeft Ivens den weg gevonden tot het hart van de groote massa.

Er was een Duitsche vrouw, die op het laatste uitriep:

„Ik kan niet meer... Mijn oogen doen zoo'n pijn... Maar ik kan niet weg gaan. Het is zoo prachtig!”

Je moet niet vergeten, dat wij in Heerlen werkten met twee koffer-kino's, die slechts een beperkt aantal beeldjes per sekonde kunnen draaien. Het tempo was dus nog al langzaam en de vertooning duurde veel langer dan in een goed geoutilleerde het geval is. Toch bleven allen tot het einde toe.

Een aardig staaltje was het nog, toen de heer Van Herp, de uitvoerder van de spoorlijn in Zuid-Limburg, mij bij het zien van den timmermanswinkel, spontaan bij den arm pakte en zei:

„Als ik dat nou zie, komt heel mijn ouwe liefde voor het timmeren weer boven. Het kan me spijten, dat ik jaren geleden de schoolbanken rug toe gekeerd heb... Wat is het toch een mooi vak!”

Zoo vertelde Sinoo verder van zijn ervaringen met „Wij Bouwen”. De afspraak, dat ik de voorstelling in het Utrechtsche N.V.-Huis zou bijwonen, was niet anders dan een natuurlijk gevolg van zijn enthousiasme.

### De ontvangst te Utrecht.

Maar het moet mij van het hart: Die voorstelling is mij wat tegengevallen. De groote zaal van het gebouw der spoorjongens was nog niet half vol. En het is moeilijk om in zoo'n zaal „stemming” te krijgen. Bovendien is de Utrechenaar van nature een kalm mensch, die de dingen wel voelt, doch niet de behoefte heeft, om daar in laaiende geestdrift uiting aan te geven.

In de pauze bleek, hoezeer zij de film waardeerden.

Ik hoorde bijvoorbeeld de typische opmerking:

„Zou die Ivens vroeger zelf ook in het bouwvak gezeten hebben?”

„Dat moet wel, anders weet je dat allemaal zoo niet”, antwoordde een ander.

Zulke gezegden zijn merkwaardig, omdat zij bewijzen, hoezeer Ivens in zijn werk is opgegaan en hoe wonderwel het hem is gelukt om de essentie van den arbeid te treffen.

Toen de Zuiderzeewerken gedraaid werden, kwam er beweging in de zaal. De titanenstrijd tegen de zee sleepte het publiek mee. En toen het einde daar was, barstten diezelfde kalme Stichtenaars los in een applaus, dat aanzwol tot een grootsche ovatie.

Wat kan je toch weinig afleiden uit het uiterlijke reageeren van het publiek! Deze arbeiders hadden in hun beheerschte kalme waarschijnlijk net zoo genoten als de spontane polderjongens uit Hattem en Heerlen. Zij lieten het alleen niet merken!

Een afdelingsbestuurder overhandigde Sinoo een duurzamen krans met roode linten voor den kunstenaar Joris Ivens.

Sinoo zelf kreeg een meerschuijmen tabakspijp.

En wie de Utrechtenaren kent, weet, dat ze zóó niet doen, als het niet voor honderd procent gemeend is.

De zegetocht van „Wij Bouwen” wordt voortgezet. Uit Leeuwarden is het bericht gekomen, dat er dadelijk twee avonden gegeven moeten worden, omdat er een ware stormloop heeft plaats gehad.

Rotterdam staat op het program; Amsterdam volgt spoedig... Heel het land krijgt zijn beurt. „Wij Bouwen” zal een propagandamiddel van de prachtigste soort blijken!

Het Volk. 10/30 Brondblad